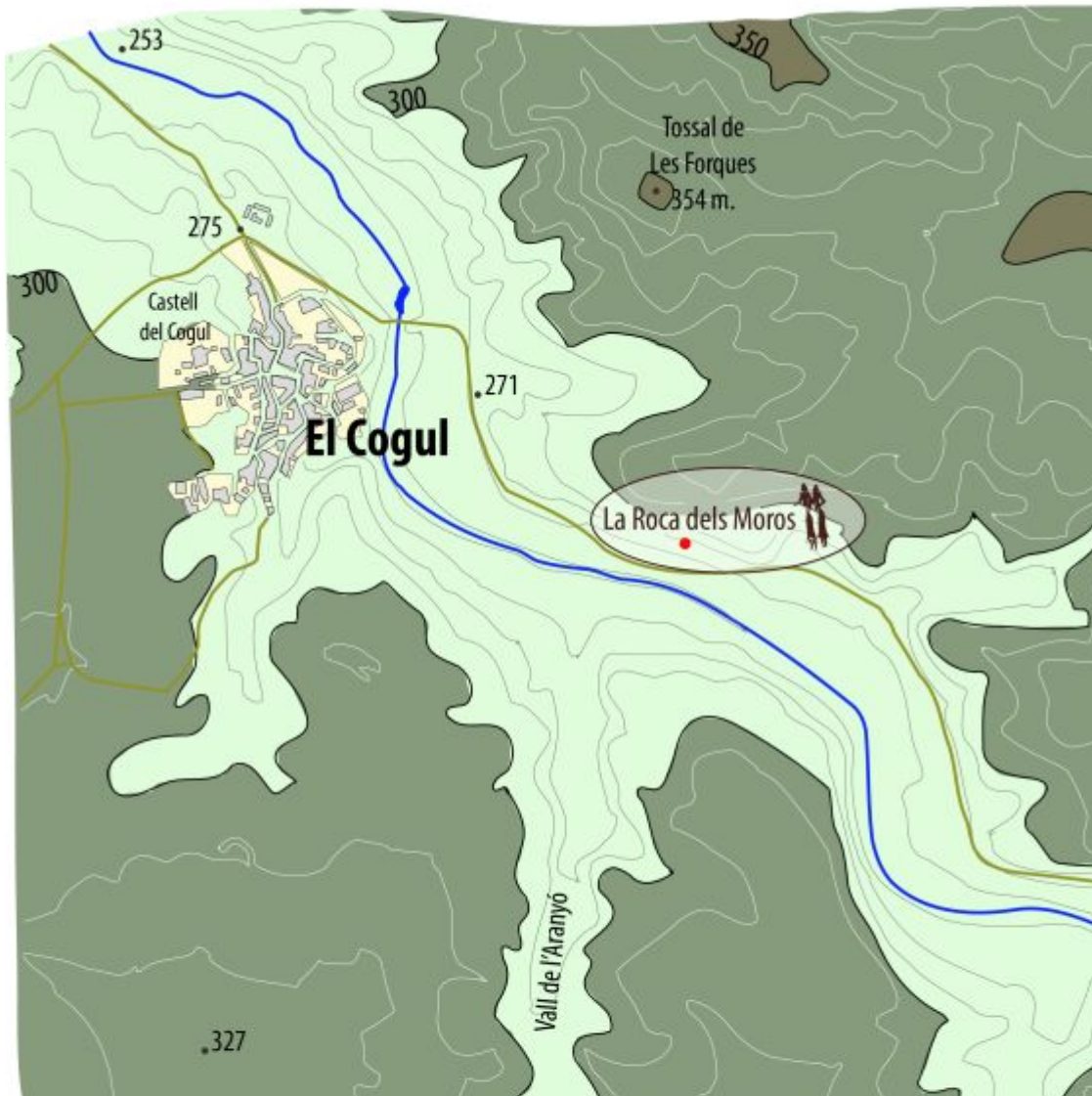

Com pintaven i gravaven, a la Prehistòria?

Material per preparar la visita

On és, la Roca dels Moros?

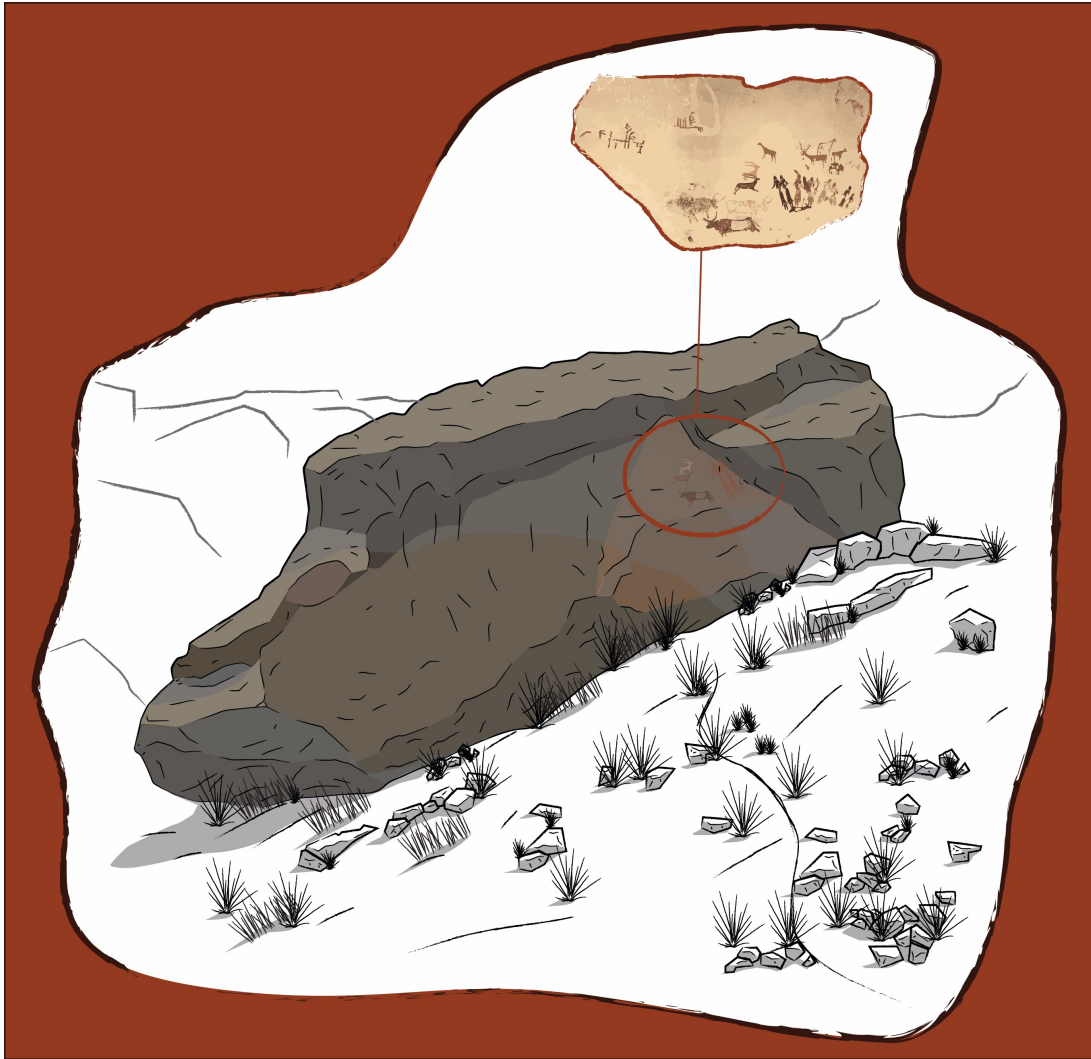

El Cogul és un petit municipi de les Garrigues, situat a l'oest de la comarca. El paisatge d'aquestes terres és aspre i ondulat, dominat per les oliveres i els ametllers, on despunten petits tossals com el Tossal de les Forques (352 m), situat a l'est del Cogul.

El terme és travessat pel riu de Set, que neix al vessant septentrional de la Serra de Llena (a la comarca del Priorat, Tarragona) i que aflueix al riu Segre prop de Sudanell.

La Roca dels Moros està ubicada a poca distància del Cogul, a llevant del poble, en el vessant esquerre del riu Set.

Què és, la Roca dels Moros?

La Roca dels Moros és una cavitat de reduïdes dimensions on es conserven gravats i pintures rupestres fetes pels darrers grups humans caçadors-recol·lectors postpaleolítics. Unes manifestacions que denominem art llevantí, i que alguns investigadors situen entre els 8.000-5.500 a.C.

A més, el mural conserva una petita mostra de motius pertanyents a grups de pagessos i pastors (neolítics i d'etapes posteriors, conegut com art esquemàtic, datat entre el 5.500-2.000 a.C., i un bon nombre de gravats entre els que destaquen inscripcions ibèriques i romanes.

La presència de motius pertanyents a diferents èpoques i moments culturals posen de manifest la perdurabilitat del lloc com a centre d'activitats socials, una característica que fa del Cogul un enclavament excepcional.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors culturals i patrimonials** | Les pintures rupestres del Cogul conformen un magnífic exemple d'art rupestre no només a Catalunya, sinó a tota Europa. La seva importància és cabdal per entendre com pensaven les societats que durant segles poblaren aquestes terres. La Roca dels Moros fou el primer conjunt de pintures rupestres documentat a Catalunya (1908) i des de llavors, es va convertir en un referent de l'art prehistòric peninsular. El màxim reconeixement de les pintures arribà el 2 de desembre de 1998, quan l'Art rupestre de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica (dins el qual s'inclou la roca del Cogul) fou declarat Patrimoni de la Humanitat.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors naturals** | La Roca dels Moros està íntimament lligada a l'entorn que l'envolta: no és possible entendre les pintures sense entendre el seu entorn natural, i viceversa. La relació que actualment mantenim amb el medi natural és molt diferent de la que van mantenir les societats prehistòriques. Llavors (i fins no fa gaire), l'home aprofitava tots els recursos que li oferia el territori, transformant-lo i configurant un sistema social i econòmic que avui dia ja ha desaparegut. Una part d'aquest paisatge que veiem avui dia forma part d'un espai natural protegit, el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) de Melons-Alfés.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors educatius** | No podem entendre el món actual sense entendre el nostre passat. Com som ara, com pensem i com vivim és el resultat de milers d'anys de evolució, de trobar la millor manera de resoldre els nostres problemes i de satisfer les nostres necessitats. És per això que hem de conscienciar-nos de la importància de respectar les restes del passat, de tenir-ne cura. Les pintures rupestres del Cogul ens permeten entendre no només les tècniques pictòriques prehistòriques, són també un mitjà a través del qual aproparnos a la manera de viure de les societats que van viure al Cogul o a l'evolució de l'entorn natural.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors socials** | Viure en societat, i en una societat actual acceleradament diversa implica situar el respecte social com un dels pilars necessaris que han de vertebrar la convivència. L'aproximació al coneixement a una societat tant diferent del passat a l'actual, ens ha de permetre veure que al nostre voltant hi ha moltes concepcions socials-ideologiescreences diferents a les que un mateix pot tenir però que es mereixen el respecte necessari que la convivència de la diversitat mereix. El jaciment de la Roca dels Moros ens permet no defugir temes necessaris com els debats de gènere (el paper de la dona com a membre actiu de la comunitat) o la diversitat d'origen de la societat actual (immigració-nom del centre).

La visita. Què farem?

En aquesta visita us proposem reflexionar sobre el fet artístic. "Disseccionarem" la pintura, i analitzarem quins elements necessitem per poder pintar: un suport, unes eines, uns motius o figures, pintures i una tècnica. Descobrirem com eren aquests elements a la Prehistòria a través d'un joc, i després serem nosaltres mateixos els que els haurem d'emprar per fer les nostres creacions.

Aquesta activitat ens permetrà entendre com van ser realitzades les pintures i els gravats de la Roca dels Moros, els quals visitarem en finalitzar el treball.

Abans i després de la visita: treball a l'aula

■ **Abans de la visita** | La visita a la Roca dels Moros comença a l'aula. Us donem algunes idees per poder-la preparar amb els alumnes:

Què sabem, de la Prehistòria?: segur que molts dels alumnes han vist alguna vegada dibuixos o pel·lícules sobre la Prehistòria. Tots ells tindran una idea al cap del que és la Prehistòria i com era la gent que hi va viure, tot i que segurament molt idealitzada. Cal destriar la ficció de la realitat, i reforçar tots aquells coneixements que els alumnes ja tenen.

Pintem a l'aula: l'activitat al Centre gira al voltant de cinc conceptes: eines, suport, pintura, tècniques i motius. Podem explicar què signifiquen aquests conceptes, i buscar exemples de cadascun d'ells a l'aula.

Suport

És el lloc o el material sobre el qual pintem. En el cas de l'Art Llevantí, les pintures acostumen a trobar-se en llocs a l'aire lliure o coves poc profundes. Al Cogul es dóna la singularitat de que el lloc, i per extensió el suport, ha estat emprat durant mil·lennis, per tant hi trobem manifestacions de diferents societats.

Eines

És allò que fem servir per pintar. A la Prehistòria, es van fer servir materials que eren a l'abast i que es podien aconseguir amb facilitat. Segons el tipus d'eina que fem servir, produïm diferents tipus de traços.

Pintura

És el color amb el qual pintem. A l'Art Llevantí predominen el vermell (amb tota la seva varietat cromàtica) i el negre, obtinguts a partir de materials que es troben a l'entorn i que exigeixen un procés de preparació.

Tècnica

És la manera en la qual pintem. Al Cogul trobem pintures i gravats de diferents èpoques, la qual cosa permet establir comparacions entre les tècniques emprades en diferents moments del passat.

Motius

És allò que pintem. A l'art llevantí trobem fonamentalment éssers humans i animals, uns animals presents a l'entorn i amb els quals els homes i dones de la Prehistòria tenien un contacte directe.

Abans i després de la visita: treball a l'aula

■ **Després de la visita** | Esperem que la visita a la Roca dels Moros us agradi! Us donem algunes idees per treballar a l'aula i reforçar tot el que heu après durant la vostra visita.

Què hem fet, a la Roca dels Moros?: En grup, parlem sobre la visita a la Roca dels Moros. Què és el que vam fer? Què és el que més ens va agradar? Vam aprendre alguna cosa nova?

Com pintem, nosaltres?: Al Centre vam descobrir com pintaven i gravaven els homes i dones de la Prehistòria. I nosaltres, com ho fem? És molt diferent la nostra manera de pintar? Podem crear un mural comparant la Prehistòria i l'actualitat, buscant imatges amb l'ajuda d'Internet.

Abans i després de la visita: treball a l'aula

■ **Després de la visita | Avaluació.** Després de la visita, haurem après a...

Reconèixer els trets principals de les pintures i els gravats de la Roca dels Moros i comprendre el seu procés de creació.

Identificar els cinc elements que conformen l'activitat pictòrica: suport, eines, motius, tècniques i pintures.

Reconèixer el valor i la importància de les pintures prehistòriques del Cogul com a font d'informació per entendre les societats que les van crear.